

Budaörsi pedagógusok a cigányságról

Budaörsi pedagógusok a cigányságról. „A Budaörsi Roma Önkormányzat tanár- és gyerektovábbképzése a toleranciáért” című program záródolgozatai címmel jelent meg egy olyan romológiai kötet a 2000-es évek közepén, amely nem került kereskedelmi forgalomba, nem vásárolható meg, s amely a pedagógus szakma képviselői és annak kutatói előtt nagyobbik részben ismeretlenül hever egy szekrényben meglapulva, miközben – igényességét és színvonalát tekintve – már réges-régen oktatási segédeszköznek kellene lennie a felsőoktatás pedagógusképzésében.

A Önkormányzat *Diszkrimináció-ellenes akcióorozat, helyi tolerancia erősítő kezdeményezés* című, 2004 és 2005 közötti PHARE-programon való részvételéből született, amelynek során a projekt szervezői és lebonyolítói, a tanév elejétől a tanév végéig, húsz délutánon keresztül tartó, akkreditált és hiánypótló romológiai képzést kínáltak fel a négy budaörsi általános iskola mintegy húsz pedagógusának, olyan neves előadókkal, mint Diósi Ágnes, Choli Daróczi József, Mester Zsuzsa, Noszkai Gábor, Prónai Csaba vagy Bódi Zsuzsa.

A program alapvető célkitűzése az volt, hogy a budaörsi pedagógusok számára olyan korszerű romológiai ismereteket adjon át, amelyek „lehetővé teszik az innovatív pedagógiai munkát, növelik a problémaérzékenységet, problémamegoldást, erősítik a családok és az intézmények közötti kapcsolatot” (Aranyosiné, 2009, 1.), amelynek a projekt megálmodói azért érezték szükségét, mert „a tanárok tanulmányaik során nem kaptak ehhez segítséget” (Aranyosiné, 2009, 1.), s mert a program általános célkitűzése az volt, hogy „a társadalmi szinten megmutatkozó, általános értelemben vett diszkrimináció, az előítéletes gondolkodás, különös tekintettel a romákat érintő diszkriminációra, csökkenjen”, amelynek érdekében „a projekt elsősorban a helyi többségi társadalmat célozta meg azért, hogy hosszútávon valós roma kép alakuljon ki benne, így

szolgálja” (Aranyosiné, 2009, 1.). Tulajdonképpen „a tanárok romológiai továbbképzésével, majd ezen tudásnak a legfogékonyabb korosztály, az általános iskolások, részére történő továbbításával hosszútávon kívántak a gondolkodás gyökereiben mély nyomokat hagyni” (Aranyosiné, 2009, 1.).

A program szervezői a képzés során nagy súlyt fektettek arra, „hogy a résztvevő pedagógusok ne csak az előadások passzív hallgatói legyenek, hanem lehetőségük legyen a hallottak innovatív feldolgozására, esetmegbeszélésekre, a már jól működő modellek személyes megtapasztalására” (Aranyosiné, 2009, 2.), s annak a tanfolyam előadásaira épülő oktatási segédanyagokra is, amellyel hatszáz gyereket céloztak meg, akiknek az érintett pedagógusok, „az erre a célra szervezett három napos képzés alkalmával, az erre a célra szerkesztett foglalkoztató füzet segítségével, továbbadták az ismereteket” (Aranyosiné, 2009, 1.).

A 2004 és 2005 során megvalósított kezdeményezés végül vizsgával zárult, amelynek keretében a programban résztvevő pedagógusok záródolgozatokat készítettek a cigánológia különböző területeiről, s amelynek színe-javát aztán *Budaörsi pedagógusok a cigányságról. „A Budaörsi Roma Önkormányzat tanár- és gyerektovábbképzése a toleranciáért” című program záródolgozatai* címmel adták ki. (A több száz oldalas kötet huszonegy pedagógó-

gus tizenyolc publikációját tartalmazza, amelyek közül tizenöt írás önállóan készült, míg a három fennmaradó esszé párban alkotott munka.)

A szóban forgó könyv tematikája rendkívül gazdag. A ciganológia legfontosabb területeit dolgozza fel, illetve érinti, amennyiben tárgyalja a cigányság történetét 1945-ig, illetve 1945-től napjainkig, de külön írás szentel figyelmet a roma holokausztnak, a magyarországi romák nyelvi megoszlásának, a cigány etnikai csoportok viszonyainak, a hagyományos cigány mesterségeknek vagy a mesterségek múltjának és jelenének, illetve megemlíthetők azok a publikációk is, amelyek a cigányok tradicionalizmusával, hitvilágával vagy a roma irodalommal, cigány népzenevel, a filmek, képek és a romák kapcsolatával, a cigányság egészségügyi helyzetével, a roma gyerekek iskolai sikerességének problémáival vagy a roma diákok és a személyiségközpontú pedagógiák viszonylatával, az emberi jogokkal és a romák média-beli és politikai szerepével foglalkoznak.

A kötet – terjedelmi korlátokból adódóan – nem vállalkozhatott arra, hogy tudományos igényességgel, egy kutatástól elvárható mélységben dolgozzon fel minden, a cigánysággal kapcsolatos társadalmi, politikai, pedagógiai és szociális problémát, mégis állítható, hogy a Budaörsi Roma Kisebbségi Önkormányzat vállalkozásában olyan záródolgozat-gyűjtemény került napvilágra, amely komplex módon – és elfogadható színvonalon – tartalmaz

za azt a romákra vonatkozó ismerethalmazt, amelynek birtokában kellene lennie minden hazai pedagógusnak.

Az első négy esszéből kirajzolódik az az „ördögi kör”, amely alapján világossá válik, hogy a mindenkori többségi társadalom romákkal szembeni gazdasági és kulturális eredetű diszkriminációja miként vezetett az évszázadok alatt a cigányságnak a szegénységgel és az abból adódó lemaradással való egybefonódásához, míg a következő tizennégy záródolgozat többségében azzal szem-

besül az olvasó, hogy a romák diszkriminatív történeti szocializációjának eredménye az élet különböző területein miként manifesztálódik napjainkban, ami elegendő fogószót kínál egy pedagógusnak ahhoz, hogy hogyan kezelje a roma gyerekeket, hiszen a kötet írásait összességében nézve egyértelműen kirajzolódik az az üzenet, hogy a cigány gyermekeknek segíteni az előrehaladásban csak akkor lehet, ha tudatában van a pedagógus annak, hogy a romák történelme során megvalósuló évszázados

A képzésben részt vevő, a képzésre nagy számban és önállóan jelentkező pedagógusok kiemelkedő érdeklődéssel vetették bele magukat abba a tanulási folyamatba, amelynek révén a cigányságot érintő legfontosabb kérdéseket, részterületeket mélységeiben megismerhették, azaz a tárgyalt kötet egyértelműen azért jelenhetett meg, mert Budaörsön óriási igény volt arra a pedagógusok részéről, hogy végre pótolhassák, magukba szívhassák azt a tudáshalmazt, amit a mai oktatási rendszer és a tanárképzés nem kínál nekik.

stigmatizálás milyen gazdasági és szociális eredetű problémákhoz vezetett a cigányság esetében. Csak ennek tükrében lehet értelmezni, meghatározni és kezelni azokat a pedagógiai problémákat, amelyeket – a roma történelem ismerete nélkül – egyébként megoldhatatlan cigány etnikus specifikumokként jelölnek meg a romológiai járatlan tanárok.

A *Diszkrimináció-ellenes akciósorozat, helyi tolerancia erősítő kezdeményezés* című, 2004 és 2005 között lebonyolított

PHARE-programnak született egy másik eredménye is: az *Ismeretek a cigányságról. Foglalkoztató füzet*, amelyet Diósi Ágnes szerkesztett, s amelynek – attól függetlenül, hogy a példányai szintén egy szekrény mélyén fekszenek – jobb sorsa lett, amennyiben a romológiai képzésben részt vevő tanároknak – több napos erdei iskola keretében – alkalma volt használni diákjaik körében.

A munkafüzet tulajdonképpen a jelen írásban tárgyalt kötet melléklete, amely olyan témákkal foglalkozik, mint: *Kik azok a cigányok?*, *Mi az előítélet?*, *A cigányok nyelve*, *A cigányok hagyományos mesterségei*, *Miért maradtak analfabéták?*, *A cigány közösség*, *Foglalkoztatás, munkaerőpiac, munkanélküliség*, *Szabadnak és egyenlőnek....* Az egyes témák olyan kérdéseket tesznek fel a diákoknak, amelyek segítenek nekik beleélni magukat egy kirekesztett népcsoporthoz tartozó gyermek helyzetébe, amelyek által képet nyerhetnek arról, hogy az évszázados megbélyegzés hogyan vezet a munkanélküliséghez és az analfabétizmushoz, mit jelent az erőszakos asszimiláció és a kényszerintézkedések elszenvéde, s amelyeken keresztül megtanulhatják azt, hogy mit jelent egyenlő embernek tekinteni mindenkit.

Az Aranyosiné Rózsa Szeréna (a Budaörsi Roma Kisebbségi Önkormányzat elnöke) nevével fémjelzett vállalkozás rengeteg kérdést vet fel a hazai tanárképzést illetően, mert a *Budaörsi pedagógusok a cigányságról*. „A Budaörsi Roma Önkormányzat tanár- és gyerektovábbképzése a toleranciáért” című program záródolgozatai és az *Ismeretek a cigányságról. Foglalkoztató füzet* címet viselő romológiai kötet és melléklet szakmaisága, felkészültsége arról tesz tanúbizonyságot,

A szóban forgó könyv tematikája rendkívül gazdag. A ciganológia legfontosabb területeit dolgozza fel, illetve érinti, amennyiben tárgyalja a cigányság történetét 1945-ig, illetve 1945-től napjainkig, de külön írás szentel figyelmet a roma holokausztnak, a magyarországi romák nyelvi megoszlásának, a cigány etnikai csoportok viszonyainak, a hagyományos cigány mesterségeknek vagy a mesterségek múltjának és jelenének, illetve megemlíthetők azok a publikációk is, amelyek a cigányok tradicionalizmusával, hitvilágával vagy a roma irodalommal, cigány népzenevel, a filmek, képek és a romák kapcsolatával, a cigányság egészségügyi helyzetével, a roma gyerekek iskolai sikerességének problémáival vagy a roma diákok és a személyiségközpontú pedagógiák viszonylatával, az emberi jogokkal és a romák média-beli és politikai szerepével foglalkoznak.

hogy a képzésben részt vevő, a képzésre nagy számban és önállóan jelentkező pedagógusok kiemelkedő érdeklődéssel vetették bele magukat abba a tanulási folyamatba, amelynek révén a cigányságot érintő legfontosabb kérdéseket, részterületeket mélységeiben megismerhették, azaz a tárgyalt kötet egyértelműen azért jelenthetett meg, mert Budaörsön óriási igény volt arra a pedagógusok részéről, hogy végre pótolhassák, magukba szívhassák azt a tudáshalmazt, amit a mai oktatási rendszer és a tanárképzés nem kínál nekik. Mindez azt üzeni a hazai neveléstudomány képviselőinek és művelőinek, hogy elérkezett az ideje, hogy a magyarországi pedagógusképzés integrálja magába a romológiai ismereteket, s ne engedjenek ki tanárokat úgy a magyarországi tanintézmé-

nyekbe, hogy nincsenek felvértezve azokra a romákkal kapcsolatos történeti és szociális ismeretekre, társadalmi problémákra, amelyeket a gyakorlatban mindenféleképpen kezelniük kell, mert nyilvánvalóan nem csak a budaörsi pedagógusok küzdöttek és küzdenek ezzel a tudáshiánnyal.

Budaörsi pedagógusok a cigányságról. „A Budaörsi Roma Önkormányzat tanár- és gyerektovábbképzése a toleranciáért” című program záródolgozatai.

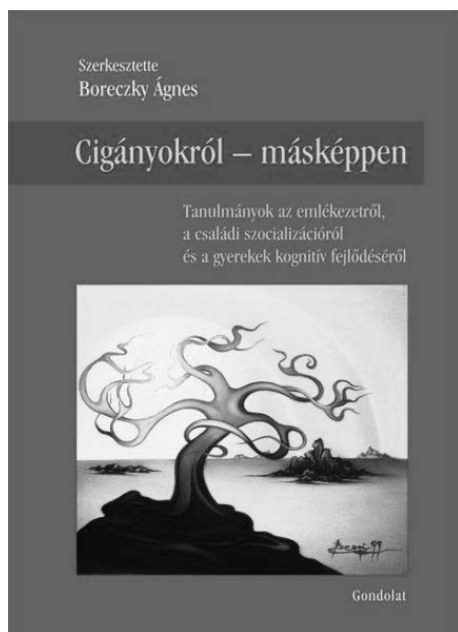
Diósi Ágnes (szerk.): *Ismeretek a cigányságról. Foglalkoztató füzet.*

Irodalom

Aranyosiné Rózsa Szeréna (2009): *A Budaörsi Roma Kisebbségi Önkormányzat: Diszkrimináció-ellenes*

akcióorozat, helyi tolerancia erősítő kezdeményezés – PHARE-program 2004/2005. Kézirat.

Bogdán Péter
Budapest

A Gondolat Kiadó könyveiből